

Waarom staat er een standbeeld van een Kozak in de haven van Veessen?

6 juni 2019

VEESSEN EN DE KOZAKKEN IN 1813-1814.

Eind 1813 en begin 1814 werden onze bezetters de Fransen ons land uitgejaagd, in eerste instantie door de Kozakken.

Hoe was dat allemaal gekomen? In 1795 vielen de Fransen Nederland binnen. Bij de Patriotten waren ze welkom, want die waren de veel te machtige stadhouder Willem V van Oranje zat. Deze werd verjaagd en velen voelden zich bevrijd. De Bataafse Republiek, zoals we ons land voortaan noemden, was daarna bondgenoot van Frankrijk. Voor het eerst hield onze staat democratische verkiezingen. In 1806 werden we het koninkrijk Holland met als vorst Lodewijk Napoleon, het broertje van keizer Napoleon Bonaparte van Frankrijk. In 1810 werden we zelfs ingelijfd bij Frankrijk. Keizer Bonaparte zelf werd toen ons staatshoofd. De

aardigheid was er toen voor ons wel zo'n beetje af. Hij was in oorlog met veel landen in Europa, voerde dienstplicht in en blokkeerde de handel op zee om zijn vijand Engeland dwars te zitten waar onze economie ernstig onder leed. Zijn veldtocht naar Moskou in 1812 was een mislukking. In oktober 1813 werd hij op de terugtocht bij Leipzig verpletterend verslagen. Hierna ging het rap. De snelste Russische troepen, de **Kozakken**, joegen Nederland binnen. Op 12 november 1813 waren ze al bij Zwolle. Hun verrassingsaanvallen waren zeer gevreesd. Ze zagen er niet uit met allerlei lagen kleding over elkaar waarin ze onbekommerd ook in de winter buiten bivakkeerden en geweldig stonken. Het was ruig volk dat volgens zeggen alle loslopende vrouwen zouden verkrachten en alles pikten wat ze nodig dachten te hebben of alleen maar zomaar voor de heb. Ze vorderden grote hoeveelheden vlees en jenever, welk drankje werd opgepept met peper! Op 19 november 1813 lukte het hun om bij Hattem de IJssel over te steken en joegen ze voort naar Amsterdam. Daar kwamen ze op 21 november aan om de politieke omwenteling in gang te zetten. In Deventer daarentegen hielden de Fransen voorlopig stand. Om die stad gemakkelijker te belegeren werd in Veessen op 26 november een schipbrug gelegd. De plek droeg voortaan de naam van **Kozakkenkrib**.

De brug bestond uit allemaal gevorderde schepen die dwars over de stroom aan elkaar werden gelegd met planken er over. De planken zijn in Hattem gekocht en de rekening is terug te vinden in het Streekarchief samen met veel meer documenten over deze tijd. De bouwers

waren een afdeling Basjkieren onder leiding van prins F.F. Gagarin die met de Kozakken meetrokken en nauwelijks van hen te onderscheiden waren. Zij bivakkeerden bij Wijhe. Eind november keerde intussen in Scheveningen de zoon van de stadhouder terug en zou tot koning Willem I gekroond worden. Bij ons was er In februari 1814 erg hoog water in de IJssel en was de schipbrug ongetwijfeld al opgeheven omdat die zo toch niet kon werken met de uiterwaarden onder water. Op 17 februari brak de dijk bij Werven op twee plekken door en overstroomde het land van Veessen en Vorchten. Pas op 26 april 1814 ontruimden de Franse troepen Deventer. Eindelijk kon de rust in Veessen terugkeren. Tot toen moesten de burgers uit de omgeving wachtlopen rond die stad en tot dan was men ook druk geweest met het vullen van de hongerige monden van de Kozakken en hun paarden en met het vervoeren van militaire troepen. Dit laatste kostte de Veessenaren en Vorchtenaren met hun paarden en wagens in totaal bijna 400 werkdagen! Verder was er van alles “gevorderd”. Boer Bakhuis raakte een mooi duur zwart paard kwijt en o.a. maar liefst zestig flessen jenever. Bij tientallen mensen werden drank, eten en spullen gepikt. Pas in 1825 kwam er schadevergoeding voor 21 Veessenaren ten bedrage van in totaal ruim 560 gulden. Van alles hadden de Kozakken gepikt: laarzen, haver, hemden, zaadzakken, koperen ketels, dekens, zilveren gespen en contant geld. De omwenteling kostte zeker offers van de burgerbevolking!

HET BEELD

In januari 2018 werd het bronzen beeld van de Basjkier in Veessen onthuld dat gemaakt is door Alexander Taratynov. Er is ook een beeld van Kozakkencommandant Alexander von

Benckendorff, dat is geplaatst in
 Wijhe. **De schipbrug** maakte zo'n
 indruk dat schilder Berend Westenberg
 er maar liefst vier schilderijen van
 maakte. Ze hangen nog steeds bij zijn
 nazaten in de omgeving en bij de
 historische vereniging. Berend schreef

Fortmond met een V en noemt prins Gagarin en de Rooms Katholieke Kozakken. Dat het
 Basjkieren waren, die ook nog eens moslim waren, is hem als de meeste van zijn tijdgenoten
 ontgaan.

duidelijk:
 beleg van
HAVEN
 vermelding
 al van
 Veluwe

SCHIPBRUG TUSSEN VEESSEN, VORTMOND (naar de tekening van NOVEMBER 1695) OP LAST
 van de gecommitteerde en dienstboden R.K. Kozakke a. tot de Communicatie van het belegerde veld

Het doel van de brug noemt hij
 tot de communicatie van het
 Deventer. **HET VEER EN DE**
 De eerste bewaard gebleven
 van een veer bij Veessen dateert
 1379! De rentmeester van
 incasseerde toen 2 pond uit de
 opbrengsten. In 1964 stopte de

cafébaas van IJsselzicht met het veer. De steenfabriek haalde daarna zelf zijn werknemers (45
 man) over. In 1976 werd de steenfabriek die toen nog 25 man in dienst had weggesaneerd.
 Dat leek het definitieve einde van het veer. Op 10 september 2005 ging echter na meer dan 25
 jaar afwezigheid weer een voetveer in Veessen van start dat de toepasselijke naam het
 Kozakkenveer kreeg. En nu is de Kozakkenhaven die in 2017 is opgeknapt en per 1 januari
 2018 heropend ook naar de buitenissige ruiters vernoemd.

Voor de site van de initiatiefnemers voor dit Kozakkenbeeld met een spectaculair filmpje van
 de plaatsing zie: [het ruitersbeeld](#)

Voor meer informatie over het mooie dorp zie: [Veessen](#)

Voor meer informatie over het pontveer zie: [Kozakkenveer](#)

